

Beslut om styrgrupp för kretssammangående, samt skäl för undantag från kommunkretsar

Styrgruppens uppdrag samt deltagare

Styrgruppens uppdrag är att:

- Styra och följa organisationsförändringen, föreslå kompletterande insatser för att hantera eventuella avvikelser samt hålla styrelsen löpande informerad om utvecklingen.
- Agera för att stötta utvecklingen mot en krets per kommun till den 1 januari 2023.
- Besluta om undantag från kommunkretsar utifrån de skäl som anges i detta ärende.
- Bidra till halvtidsuppföljningen av den strategiska inriktningen till Riksstämman 2021.

Styrgruppens uppdrag löper från oktober 2019 till juni 2021, med möjlighet till förlängning till och med juni 2023 utifrån ett nytt beslut från styrelsen.

Styrgruppens deltagare

Styrgruppen består av en ledamot från Svenska Röda Korsets styrelse, tre regionrådsledamöter samt en tjänsteperson.

Samtliga regionråd samt kretsar i 149 av landets 290 kommuner berörs av själva organisationsförändringen. Samtliga kretsar i landet berörs dock av kommunkretsutvecklingen. Regionråden har till uppdrag att stödja kretsarna att genomföra den strategiska inriktningen och har därför en central roll i arbetet. Regionråden representeras i styrgruppen av ledamöter från tre regioner där förhållandevis många kommuner/kretsar berörs.

Då det kan vara svårt att utse representativa kretsar till styrgruppen, kommer enheten för kretssammangående att knyta kretsar till sig via en eller flera referensgrupper.

- Från styrelsen: Angelica Rage, sammankallande.
- Från regionråden: Ann Blomquist Ölander från region Väst, Christina Gustafsson från region Syd och Urban Lindblom från region Mitt, samtliga regionrådsordföranden.
- Från tjänstepersonsorganisationen: chefen för avdelningen för Riksstämmogenomförandet Tord Pettersson

Beslut om kommunkrets och skäl för undantag

Huvudprincipen, som anges i stadgarna § 7 och Strategiska inriktningen, är att Svenska Röda Korset organiserar sin lokala verksamhet i kommunkretsar, med en målbild om cirka 300 kretsar med sikte på år 2023. Stadgarna medger att undantag får göras efter beslut av Svenska Röda Korsets styrelse.

Stora delar av §7 i stadgarna beslutas av regionråden inom sina respektive regioner enligt den delegationsordning som styrelsen fastställt. Styrelsen har på dagens styrelsemöte beslutat att delegera rätten enligt § 7 i stadgarna att besluta om undantag från kommunkrets till styrgruppen.

Skäl för undantag

Den strategiska inriktningen listar fyra skäl som kan möjliggöra undantag från kommunkretsar. För att regionråden ska kunna ta fram en plan tillsammans med kretsarna behöver undantagen förtydligas. Detsamma gäller för att styrgruppen ska kunna fatta rättvisande beslut

Nedanstående skäl är vägledande för undantag från en krets per kommun. I bilagan ges en översiktlig beskrivning av det bakomliggande resonemanget.

Storstad och stor befolkning

En befolkning i kommunen/staden på över 250 000 invånare och/eller om utsattheten i staden bedöms vara extra utbredd eller komplex och om fler kretsar i kommunen skulle vara en nödvändighet för att möta behoven.

Samhällets organisering

Om kommunens organisering, exempelvis i stadsdelsnämnder eller andra former, innebär stora utmaningar för samverkan till exempel genom att kretsen behöver delta i flera parallella samverkansytor med kommunen inom samma sakområde. Kommuners organisering av t ex räddningstjänst i kommunalförbund kan motivera att en krets kan omfatta större område än en kommun.

Geografi och avstånd

Om kommunen idag har många kretsar och är stor till ytan eller om avstånd, geografiska barriärer eller dåliga förbindelser omöjliggör för Svenska Röda Korset att samverka internt och därmed inte kan ta ett helhetsgrepp över verksamhet och frivillighet i hela kommunen.

Om rödakorsnärvaro saknas och en krets behöver täcka flera kommuner

Om rödakorskrets saknas i kommunen och en krets i angränsande kommun bedriver eller har för avsikt att bedriva varaktig verksamhet i kommunen, till exempel genom rödakorsgrupper.

Bilaga – resonemanget bakom skälen för undantag

Ett av syftena med att organisera sig efter kommungränserna, är att kommunen är Svenska Röda Korsets viktigaste lokala arena där vi behöver vara som starkast och tydligast.

Sveriges kommuner har en stor variation när det gäller exempelvis invånarantal och yta. Stockholms stad till exempel har nära 1 miljon invånare medan Bjurholm, Sveriges minsta kommun, har 2 500 invånare. Kiruna är dryga 2 000 gånger större än Sundbyberg.

På grund av sådana variationer kan det finnas skäl för undantag från principen om kommunkretsar. Undantagen bör dock användas restriktivt och målbilden enligt Riksstämmans beslut är cirka 300 kretsar med sikte på år 2023.

Utifrån följande resonemang och statistik har vägledningen tagits fram.

Storstad och stor befolkning

Sveriges fyra största städer/kommuner är Stockholm, Göteborg, Malmö och Uppsala som har mellan 960 000 och 225 000 invånare. 14 kommuner har ett invånarantal på mellan 100 000 och 200 000 invånare, däribland Linköping, Örebro, Västerås, Norrköping och Gävle¹. Självklart finns inte en exakt brytpunkt för när antalet invånare blir så stort att det omöjliggör för kretsen att kunna ta ett helhetsgrepp över verksamhet och frivillighet i hela kommunen. Vägledande för undantag föreslås vara ett invånarantal på över 250 000 invånare.

Många människor söker sig till storstäder för att finna försörjning, boende eller skydd. I storstadsregionerna finns ofta alla de situationer med extra stor risk för utsatthet, som definieras i den strategiska inriktningen. Exempel där utsattheten kan vara särskilt utbredd eller komplex är om det finns flera områden med stor socioekonomisk utsatthet eller om många människor faller utanför samhällets skyddsnät och inte får sina basala behov tillfredsställda.

Vägledning för undantag:

En befolkning i kommunen/staden på över 250 000 invånare och/eller om utsattheten i staden bedöms vara extra utbredd eller komplex och om fler kretsar i kommunen skulle vara en nödvändighet för att möta behoven. Avgörande är kretsarnas kapacitet och deras egen bedömning av sin förmåga att kunna organisera och utföra verksamhet.

Samhällets organisering

Kommuner har verksamheten organiserad i nämnder med olika ansvarsområden². I nästan samtliga kommuner ansvarar nämnderna inom sina ansvarsområden för hela kommunens geografiska yta. För ett antal år sedan var det vanligt att kommuner inrättade stads- eller kommundelsnämnder över mindre geografiska ytor, så att till exempel fem kommundelsnämnder kunde ha ansvar för äldreomsorgsfrågor i samma kommun. Idag har kommunerna centraliserat verksamheterna och enbart i Stockholm stad och Göteborg finns stadsdelsnämnderna kvar³.

Utöver stadsdelsnämnder kan kommuner ha valt andra organisationsformer som innebär utmaningar för samverkan.

¹ [Statistiska centralbyrån; Folkmängd i riket, län och kommuner](#), 31 mars 2019

² Sveriges och kommuner och landsting; [Så styrs en kommun](#), 24 maj 2019

³ Anders Nord, Sveriges kommuner och Landsting, telefonintervju augusti 2019

Vägledning för undantag:

Om kommunens organisering, exempelvis i stadsdelsnämnder eller andra former, innebär stora utmaningar för samverkan till exempel genom att kretsen behöver delta i flera parallella samverkansytor med kommunen inom samma sakområde. Kommuners organisering av till exempel räddningstjänst i kommunalförbund kan motivera att en krets kan omfatta större område än en kommun.

Geografi och avstånd

Av landets 30 till ytan största kommuner så ligger 80 procent, 24 kommuner, i region Norra och Södra Norrland. Sex av dessa kommuner har en landareal på över 10 000 kvm². På listan finns vidare fyra kommuner i region Mitt samt också Gotland. Ser vi till de 30 minsta kommunerna så ligger 77 procent i region Stockholm eller region Syd⁴.

Det bedöms inte vara till någon större hjälp att ange en viss yta som gräns för när undantag från kommunkretsar ska kunna tillämpas. Bra kommunikativa förbindelser kan korta avstånden. Dåliga förbindelser eller geografiska barriärer såsom större sjöar, bergskedjor eller skärgård kan förlänga dem. Utöver den faktiska ytan så behöver de lokala förutsättningarna tas med i bedömningen.

Vägledning för undantag:

Om kommunen idag har många kretsar och är stor till ytan eller om avstånd, geografiska barriärer eller dåliga förbindelser omöjliggör för Svenska Röda Korset att samverka internt och därmed inte kan ta ett helhetsgrepp över verksamhet och frivillighet i hela kommunen.

Om rödakorsnärvaro saknas och en krets behöver täcka flera kommuner

I 11 kommuner saknas rödakorsnärvaro. Även om ambitionen är att Svenska Röda Korset ska ha en rödakorskrets i varje kommun så kan utvecklingen med fler kommuner utan rödakorskrets komma att fortsätta.

Många kommuner är små till ytan. Flera ligger i funktionella regioner som hålls samman genom bra infrastruktur där människor rör sig med lätthet över kommungränserna. Det blir också vanligare att kommuner går samman i kommunöverskridande samarbeten till exempel genom att bilda kommunalförbund (ofta inom räddningstjänsten men även andra sakområden). Idag finns ett 90-tal kommunalförbund. Detta innebär att det på vissa platser kan finnas goda förutsättningar för en krets att verka över flera kommuner.

Vägledning för undantag:

Om rödakorskrets saknas i kommunen och en krets i angränsande kommun bedriver eller har för avsikt att bedriva varaktig verksamhet i kommunen, till exempel genom rödakorsgrupper.

⁴ Statistiska centralbyrån, [Landarealer per kommun, 2019](#)